

2018

Cizmele mele s-aud
Pe unde-i pământu ud,
Pe unde-i pământ uscat
Gândești că m-am desculțat.

Colecția IOAN POP, Poienile Iței
De la Vasile Nan, 72 ani, 1982.

2019

Haideți, haideți, măi băieți,
Care vreți, care puteți,
Care nu - după bureți
C-o plouat și sunt bugheți.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2020

Hai să bem că bani avem
Și mălai nu cumpărăm
Că ne-aduce ghezășu
La tăt Maramureșu.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2021

Bună-i optinca la cale,
Da' la joc n-are valoare,
Bună-i optinca la drum,
Da' la joc n-are răsun.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2022

Nu-m stau ochii, ca la lup,
Unde ce-oi vedé, apuc,
S-apuc și pe mândra mé
Și să fug la crâng cu ié.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2023

N-am băut boii popii,
Nici obdelele mândrii
Să n-am cu ce le plăti
Batăr cât de scumpe-ar si.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2024

N-am jucat în poarta șurii
De pe vremea arăturii.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2025

Hai să batem pănile
Ca și luptii fălcile,
Să sărim săritele
Că se coc plăcintele.

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

AUREL FEȘTILĂ

Sărbători de toamnă în Ilva Mare

Sfântă Mărie Mică (nașterea Maicii Domnului), (8 septembrie) este venerată în special de femei care, prin post și nelucrare, cinstesc cu pioșenie pe Fecioara aleasă de Dumnezeu să întrupeze pe Fiul Său, Mântuitorul. Aplecate în fața icoanei Preacuratei, la biserică femeile rostesc rugăciuni prin care imploră harul de a purta sarcina cu ușurință, de a face copii frumoși și sănătoși la trup și la minte, de a fi sporită rodnicia căsniciei și apărată familia de neînțelegeri. Copiii sunt îndrumați să-și adore mamele, să le facă bucurii cu fapte bune. Unele gospodine coc în cuptor colaci pentru a-i face pomană femeilor cu mulți copii, manifestându-și astfel grija de într-ajutorare creștinească față de cei nevoiași.

Ziua Crucii (14 septembrie), denumită în calendar "Înălțarea Sfintei Crucii", este considerată prima sărbătoare de toamnă. Crucea pe care a fost răstignit Christos a devenit simbolul credinței creștine și este folosită ca semn împotriva răului și a diavolului. Toate ritualurile și rugăciunile încep și se termină cu semnul crucii, făcut printr-o mișcare cu mâna dreaptă la frunte, pe piept și la umeri. Pe morminte se așează monumente funerare cu semnul distinctiv al crucii, iar în unele locuri sunt înălțate troițe.

Depășind această sărbătoare, gospodarii își adună treptat vitele pe lângă casă, pășunează miriștile și cosaștinele, de unde au recoltat otava, rânduiesc treieriișul cerealelor. Ei leapădă pălăria și încep să poarte căciula. Păsările migratoare pornesc spre alte meleaguri, înșirându-se pe căile nesfârșite ale văzduhului, iar insectele și reptilele încep să se retragă în culcușurile lor pentru hibernare.

Cuvioasa Paraschiva (14 octombrie) este considerată protectoarea femeilor și copiilor și de aceea este sărbătorită cu post și milostenii pentru apărarea liniștii familiei și a bunei conviețuirii între soți. Există credința că în această zi femeile au dreptul să-și bată bărbații fără ca aceștia să riposteze.

Cei care încalcă îndatoririle creștinești în această zi au parte de bătaie și maltratare tot anul.

Sâmedrul (26 octombrie) marchează sărbătoarea Sfântului Mare Mucenic Dumitru, considerat mai mare peste cutremure și protectorul păcurarilor și al slugilor. În această zi se încheie anul pastoral și sunt plătiți cei tocmiți cu simbric pentru îngrijirea vitelor pe perioada de vară, putându-se angaja la alți stăpâni sau reînnoindu-și contractul pentru o nouă perioadă.

Sf. Dumitru poartă hramul bisericii din Ilva Mare și cu acest prilej se face mare praznic după slujba religioasă, oferindu-se din belșug mâncare și băutură, drept pomană celor săraci.

Gospodinele se ocupă de conservarea fructelor, uscând în cuptor prune, mere și pere, pentru a obține așa-numitele "coșoroabe", utilizate la gătitul mâncării în zilele de post. Ceapa și usturoiul, puse la uscat din vreme, sunt împletite în cununi și depozitate în locuri aerisite, ferite de îngheț.

Ustură-mă, rău mă doare,
Dacă-l bagă, bine-mi pare.

Ziua morților este ținută la data de 1 sau 2 noiembrie, fără a fi înscrisă ca o sărbătoare religioasă, ci ca un obicei de cinstire a înaintașilor dispăruți din familie. Se face mare luminație la cimitir, unde urmașii celor decedați curăță și remediază mormintele, plantează flori și aprind lumânări care ard până noaptea târziu. Unii credincioși invită preotul la mormânt pentru a oficia parastasuri de pomenire și fac pomană cu colaci, cu mâncare și băutură, spre mântuirea sufletelor celor răposați.

Filipii sau "Cilipcii" (14 noiembrie) este sărbătoarea Sf. Filip, netrecută în canoanele bisericești ca eveniment aparte, dar ea marchează lăsatul secolui pentru postul Crăciunului. În această zi nu se lucrează cu unelte ascuțite și tăioase, crezându-se că în acest fel sunt împiedecate animalele de pradă să atace vitele. Femeile leagă cuțitul, acul, foarfeca, pieptenele etc., să rămână dihăniile cu gura închisă și să nu poată face pradă printre animalele domestice. Nu se mătură și nu se scoate gunoiul din casă ori cărbunii din sobă sau din cuptor ca să nu se prăsească lupii și vulpile, despre care se crede că nu pot rămâne gestante dacă nu mănâncă aceste resturi din gospodării.

Andreii (30 noiembrie) este ziua ce consemnează, fără a fi sărbătoare religioasă, comemorarea Sf. Apostol Andrei, care este socotit mai mare peste turme și protectorul animalelor domestice. Credincioșii țin cu post și fac fapte caritabile în această zi, având credința că vor fi izgonite duhurile rele, iar fiarele stricătoare vor fi împiedecate să atace gospodăriile. Se ung ușile și ferestrele cu usturoi, făcându-se semnul crucii și se afumă încăperile cu tămâie. Fetele postesc și fac milostenii ca să rămână curate și neprihănite, să aibă noroc la măritiş. Gospodinele, mai cu seamă cele vârstnice, prepară din plante diverse leacuri numite și "mezleacuri", sub formă de alifie (ir), fiertură sau cataplasma, folosite împotriva bubelor, a infecțiilor, junghiurilor și răcelii. La Sf. Andrei se dă sare la vite, se țeasăla caii, boii și vacile și se ung pe spate cu usturoi pentru a îndepărta paraziții și alte boli.

Remy Galtier: Peisaj pe Valea Izei, 2001

**Cărbunele potolit
Te arde mai tare.**

Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus, 2002

2026

M-am legat și eu de două -
De nu le-oi pute juca
Ce rușine m-a mânca.
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2027

Să strigăm o strigătură:
Care fată-i ré de gură
Atuncea să se mărite
Când n-a avé nici un dinte.
Colecția MIRCEA RADU, Ungureni.
De la Dumitru Buda, 59 ani, 1978.

2028

Pe sub brâul roșior
Grigoraș îi mărișor,
Pe sub brâul de mătase
Grigoraș își face casă.
Colecția MIRCEA RADU, Ungureni.
De la Dumitru Buda, 59 ani, 1978.

2029

Mândră-i mândră ca și dracu
Ș-o ibdesc c-așé mi-i capu,
Mândră-i mândră ca dracu,
O ibdesc, c-așe-i capu.
Colecția MIRCEA RADU, Ungureni.
De la Dumitru Buda, 59 ani, 1978.

2030

Eu la joc, maica la joc -
Mălaiu-i de joi pe foc;
Bate mâța cu vătraiu
Că de ce n-o scos mălaiu.
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Dumitru Iuga, 72 ani, 1982.

2031

Eu la joc, mândra la joc -
Mălaiu-i de joi pe foc.
Cu mândruța jucăușă
Mânci mălaiu tăt cenușă.
Colecția ION VANCEA, Sârbi.
De la Vasile Dunca, 88 ani, 1976.

2032

Zii mai des c-amu mă-ndes
Cu lelița pân ovăs,
Zii mai rar c-amu mă car
Cu lelița pân Șuvar.
Colecția MIRCEA RADU, Ungureni.
De la Dumitru Buda, 59 ani, 1978.

2033

Pân Șuvar și pân Gutâi
Mi-am pus doru căpătâi,